

Sygn. akt VI U 1618/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Maciej Flinik

Protokolant – starszy sekretarz sądowy M. W.

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2022 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: P. D. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 27 lipca 2020 r., znak: (...)

w sprawie: P. D. (1)

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

1/ oddała odwołanie;

2/ nie obciąża ubezpieczonego kosztami zastępstwa prawnego strony przeciwnej;

3/ przyznaje pełnomocnikowi ubezpieczonego z urzędu r. pr. P. D. (2) kwotę 255 (dwieście pięćdziesiąt pięć) złotych podlegającą powiększeniu o należny podatek VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu.

Sędzia Maciej Flinik

Sygn. akt. VI U 1618/21 UZASADNIENIE

Ubezpieczony P. D. (1) wniósł odwołanie od decyzji (...) Oddział w B. z dnia 27 lipca 2020 r. , którą odmówiono mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Przedmiotowa decyzja została wydana po uprzednim orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS z dnia 30 czerwca 2020 r., którym orzeczono, iż ubezpieczony jest trwale całkowicie niezdolny do pracy, a niezdolność ta powstała 27 listopada 1996 r. U podstaw zaskarżonej decyzji odmownej leży nie spełnianie przez ubezpieczonego przesłanek stażowych to jest posiadania wymaganego stażu ubezpieczeniowego w okresie poprzedzającym powstanie całkowitej niezdolności do pracy oraz powstania niezdolności do pracy w terminie 18 miesięcy od ustania ostatniego okresu ubezpieczenia .

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczony pobierał rentę inwalidzką w drodze wyjątku od 1 sierpnia 1997 r. . Wyplata przedmiotowego świadczenia została wstrzymana od dnia 1 sierpnia 2014 r. z uwagi na przebywanie ubezpieczonego w zakładzie karnym (czyli zapewnienie mu niezbędnych środków utrzymania) . W dniu 2 kwietnia 2020 r. ubezpieczony złożył wniosek o rentę z tytułu

niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w szczególnych okolicznościach. Decyzją z dnia 20 kwietnia 2020 r. odmówiono ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w szczególnych okolicznościach (sprawa o sygn. akt VI U 1604/20). W dniu 4 maja 2020 r. ubezpieczony złożył wniosek o rentę z ogólnego stanu zdrowia. Zaskarżoną decyzją odmówiono mu prawa do tego świadczenia na wniosek z dnia 4 maja 2020 r., albowiem ubezpieczony przed ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy udowodnił 4 lata 9 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast wymaganych 5 lat (lekarz orzecznik badaniem z dnia 30 czerwca 2020 r. ustalił, że ubezpieczony jest trwale całkowicie niezdolny do pracy , a data powstania całkowitej niezdolności do pracy to 27 listopada 1996 r.) .

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2021r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy odrzucił odwołanie . W dniu 26 października 2021r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił przedmiotowe postanowienie, pozostawiając sądowi I instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje :

Stan faktyczny w sprawie w istocie pozostawał bezsporny . Ubezpieczony P. D. (1) pobierał rentę inwalidzką w drodze wyjątku od 1 sierpnia 1997 r. Wypłata renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej w drodze wyjątku została wstrzymana od dnia 1 sierpnia 2014 r. z uwagi na przebywanie ubezpieczonego w placówce publicznej zapewniającej całkowite utrzymanie to jest w zakładzie karnym (ubezpieczony miał zapewnione środki utrzymania – art. 83 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Decyzją z dnia 20 kwietnia 2020 r. w odpowiedzi na wniosek ubezpieczonego z 2 kwietnia 2020r. pozwany odmówił mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w szczególnych okolicznościach. Postępowanie zainicjowane odwołaniem ubezpieczonego od tej decyzji zostało zakończone prawomocnym wyrokiem oddalającym jego odwołanie (sprawa VI U 1604/20) . W dniu 4 maja 2020 r. P. D. (1) złożył wniosek o rentę z ogólnego stanu zdrowia . Zaskarżoną decyzją odmówiono mu prawa do przedmiotowego świadczenia z uwagi na niespełnianie kryteriów stażowych. W 10 -cioleciu poprzedzającym powstanie całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego (ustalonej orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS na dzień 27 listopada 1996 r. – data wypadku jakiemu uległ) legitymuje się on 4 latami 9 miesiącami i 22 dniami okresów składkowych i nieskładkowych. Do wskazanego wyżej stażu zaliczono :

- okresy składkowe od 1 września 1981 r. do 12 listopada 1983 r. , od 1 grudnia 1983 r. do 1 października 1986 r. , od 21 października 1986 r. do 24 lutego 1987 r. , od 25 lutego 1987 r. do 24 lutego 1989 r. , od 6 marca 1989r. do 30 kwietnia 1989 r., od 15 maja 1989 r. do 30 maja 1989 r., od 13 kwietnia 1990 r. do 22 kwietnia 1990 r. , od 23 kwietnia 1990 r. do 30 września 1990 r. , od 1 października 1990 r. do 30 września 1991 r. , od 1 października 1991 r. do 31 października 1991 r., od 2 listopada 1991 r. do 7 czerwca 1992r. (z wyłączeniem okresów składkowych) , od 11 czerwca 1992r. do 31 października 1992 r. (z wyłączeniem okresów nieskładkowych) , od 15 grudnia 1992 r. do 3 stycznia 1993 r. i od 6 kwietnia 1993 r. do 30 czerwca 1993r. (łącznie 10 lat 4 miesiące i 11 dni) ,

- okresy nieskładkowe wyłączone z okresów składkowych przypadające od 26 listopada 1991 r. do 7 grudnia 1991 r. , od 4 maja 1992 r. do 26 maja 1992 r. oraz od 19 października 1992 r. do 24 października 1992 r. - łącznie 1 miesiąc 11 dni.

/ pismo ZUS k . 113 , okoliczność przyznana przez ubezpieczonego - pismo jego pełnomocnika z urzędu - k. 128 akt sprawy /

W zaistniałym stanie rzeczy odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Ubezpieczony nie spełnia bowiem przesłanek stażowych. Stosownie do treści art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t: Dz. U. z 2009 r. Nr 153,poz. 1227 ze zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy; ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (ust. 1). Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje

się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (ust. 2). Art. 58 ust. 1 ustawy stanowi, iż warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej:

- 1) 1 rok - jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat;
- 2) 2 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat;
- 3) 3 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat;
- 4) 4 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat;
- 5) 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej (ust. 2). W myśl ust. 4 przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż ubezpieczony P. D. (1) nie spełnia przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS to jest powstania niezdolności do pracy w przeciągu 18 miesięcy od ustania ostatniego okresu ubezpieczenia. Ostatni okres ubezpieczenia w/w- nego zakończył się 30 czerwca 1993 r., a zatem niemal 3, 5 roku przed powstaniem - w dniu 27 listopada 1996 r. na skutek wypadku - całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego. Ubezpieczony nie zakwestionował wskazanych przez organ rentowy okresów składkowych i nieskładkowych, nie wykazał również, aby w okresie wyrażonej występującej u niego pomiędzy 1 lipca 1993 r. a 27 listopada 1996 r. luki ubezpieczeniowej legitymował się okresem składkowym lub nieskładkowym nieuwzględnionym przez ZUS bądź aby w tym okresie stał się choćby częściowo niezdolny do pracy. Odwołujący, którego niezdolność do pracy powstała po ukończeniu przezeń 30 roku życia nie posiada również wymaganych ustawą (art. 58 ust. 1 pkt 5) minimum 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w 10 - leciu poprzedzającym powstanie u niego niezdolności do pracy (czyli od 28 listopada 1986 r. do 27 listopada 1996 r.). W tym okresie jego staż ubezpieczeniowy to 4 lata 9 miesięcy i 22 dni. Jednocześnie ubezpieczony nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, co zgodnie z art. 57 ust. 2 ustawy eliminowałoby konieczność spełnienia przezeń przesłanki z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy. Nie legitymuje się również 30 latami okresów składkowych, co w myśl art. 58 ust. 4 ustawy zwalniałoby go z obowiązku spełnienia warunku posiadania 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w 10 - leciu poprzedzającym powstanie jego całkowitej niezdolności do pracy. Warto w tym miejscu dodatkowo wskazać, iż z analogicznego zapewne powodu to jest niespełniania przez ubezpieczonego wymogów stażowych sąd oddalił jego odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania mu prawa do renty z ogólnego stanu zdrowia z dnia 17 marca 1997 r. (patrz odpowiedź na odwołanie i wyrok w sprawie VI U 827/97 k. 36 i 40 akt rentowych), w efekcie po złożeniu stosownego wniosku świadczenie przyznano mu jedynie na zasadzie wyjątku.

Reasumując, wobec niespełniania przez ubezpieczonego przesłanek przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia (niespełnianie wymogów stażowych) Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie jako bezzasadne oddalił (pkt 1 sentencji wyroku).

Na marginesie należy jedynie zauważyć, iż - jak się wydaje - ubezpieczony myli (nie rozróżnia) roszczenie będące przedmiotem niniejszego postępowania - o rentę z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia z świadczeniem, które miał przyznane na zasadzie wyjątku, a którego wypłata pozostaje wstrzymana w związku z przebywaniem przezeń w zakładzie karnym.

Na zasadzie art. 102 K.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zastosowanie powyższego przepisu wymaga dokonania oceny ostatecznego wyniku sprawy, jak również podlega dyskrecjonalnej ocenie sędziowskiej. Ustalenie, czy takie szczególne wypadki zachodzą, ustawodawca pozostawił swobodnej ocenie sądu. Jak wskazano w wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - I Wydział Cywilny z 2015-10-29, I ACa 496/15 kwestia zastosowania art. 102 KPC pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa. Do okoliczności uzasadniających zastosowanie przedmiotowej regulacji należą w szczególności charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, czy lojalność i racjonalność strony w zakresie podejmowanych czynności procesowych, do drugich – sytuacja życiowa i majątkowa strony (wyrok SA w Warszawie z dnia 08.01.2013r., I ACa 697/12, LEX nr 1281107). W ocenie sądu orzekającego w niniejszej sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania odwołującego P. D. (1) kosztami zastępstwa procesowego. W/w- ny od wielu lat odbywa karę pozbawienia wolności, nie uzyskując jakichkolwiek dochodów (wypłata przysługującej mu renty przyznanej na zasadzie wyjątku jest od 2014 r. wstrzymana). Trudna sytuacja majątkowa w/w- nego stanowiła jedną z przesłanek ustanowienia dla niego pełnomocnika z urzędu. Jednocześnie nie ulega wątpliwości , iż kwestia uzyskania przez ubezpieczonego jakiegokolwiek świadczenia (w tym przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia) w kontekście wstrzymanej renty na zasadzie wyjątku oraz w przyszłości opuszczenia przezeń zakładu karnego miała i ma dla niego kluczowe znaczenie , a przekonanie ubezpieczonego o zasadności roszczenia wynikało zapewne z nierozumienia zasad przysługiwania poszczególnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego . Z tych względów sąd orzekł jak w punkcie 2 sentencji wyroku .

O zwrocie kosztów sąd orzekł na podstawie § 15 ust. 2 oraz § 16 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 2 i 3 Rozporządzenia MS z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu /Dz.U. 2019 . 68 t.j. / . Opłatę ryczałtową wynoszącą (zgodnie z przywołany wyżej rozporządzeniem) w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego 90 zł sąd - uwzględniając nakład pracy pełnomocnika i specyfikę sprawy - podwyższył do maksymalnie dopuszczalnych 150 % , co dało kwotę 135 zł. Sąd przyznał również pełnomocnikowi z urzędu koszty postępowania zażaleniowego (toczącego się przed sądem apelacyjnym) , które co do zasady wynoszą 50 % opłaty w pierwszej instancji , ale nie mogą być mniejsze aniżeli 120 zł (pkt 3 sentencji wyroku)

Sędzia Maciej Flinik